

ביצה פרק ראשון ביצה

ז.

עין משפט
גר מוצא

בז א טושיע איה מי
מק פשיעו ו:
מב ב מי פ"ג מ"ג
שאר אמת השומע
הלכה ו:
מב ג טושיע איה מי
תק"ג פ"ג ו:

רבינו הגאון

דפעיא למאן, והבו ליה
ביעי דשחוטת, ואמר ר'
אבי מקח טעות הוא
והדר, ואמרין פשיטא,
מזו דתימא האי לאכילה
בעי להו, והאי דקאמר
דפעיא פשוט (דצריכין)
(דצריכין) טפי, למאי
נפקא מינה למיתבא ליה
רבינו בני, קמ"ל. והאי
דאמר בעי דתימא למאן,
והבו ליה בני דספנא
מאריא, וא"ר אבי מקח
טעות הוא ויהי, איבא
דאמר טאי עם יציאתה
נגמרה, עם יציאת כולה
אין, עם יציאת רובה
לא, ולאפוקי מדר יוחנן
דאמר ביצה שיצאתה
רובה מערב יום טוב
וחזרה מותרת לאכילה
ביו"ט, תנא השוחט
התנגלה ומצא בה ביצים
וגמרות מותרות לאוכלן
ביו"ט, גופא השוחט
את התנגלות ומצא בה
ביצים גמורות מותרות
לאוכלן בחלב, ר' יעקב
אומר אם היו מעורות
בגידין אסורות, מירוש,
כלומר בשם דם, ותנא
האוכל מנבלת עוף טהור
מן השליל של ביצים מן
העצמות וכן הגידים וכן
הבשר שנחלש מן החי
טהור, הנה השליל של
ביצים אפי"ם שהוא מעורב
בגידים טהור, כלומר
אינו בשם, ואוקימנא דלא
כ"ר יעקב, אבל האוכל
מן האשכול של ביצים
ומן הקרקע ומבני מעים
או שהמחה את החלב
ונפשו טמא, ופשיטה היא,
אפי"ם, מירוש דהרבית,
ת"ד כל שתשמישו ביום
יולד ביום, התנגלות,
תשמישו בלילה יולד
בלילה, עטלף, תשמישו
בין ביום בין בלילה יולד
בין ביום בין בלילה,
אדם וכל מילי, למאי
נפקא מינה לברוב מארי,
דאמר בדק בקניה של
התנגולים מעור"ט ולא
מצא בה ביצה וכשחזר
השכים ומצא בה ביצים
מותרות, אימר יצתה רובה
וחזרה בוא, ובר יוחנן,
איני והאמר ר' יוסי בן
שאלו אמר רב בדק בקניה
של התנגולת מערב יום
טוב ולא מצא בה ביצה,
וכשחזר השכים ומצא בה
ביצה אסורה, ואוקימנא
החם בדפסנא מאריא,
אמר רבינא נמיר כל
היבא דאיבא ובר ואפילו
בחדא אחרת ושמינה קליה
ביכסא לא ספנא מאריא.

ומצא בה ביצים גמורות וכו' ר'
יעקב אומר אם היו
מעורות בגידין אסורות, תימנה כיון
דגמורות טילד היו מעורות ופירש
הקוטטרס דגמורות קאי לחלמון אבל
לא נתקשה עדיין השפופרת מנמון
רק הקרום על כן קאי רבי יעקב
וקאמר אם היו מעורות ולפי הספרים
דלא גרסי גמורות ניחא והכי גרסינן
ומלא בה ביצים מותרות לאכלן
נחלז רבי יעקב אומר כו':
דשמעה

למיתבא ליה ביני ביני קמ"ל ואי ביעי אימא מאי עם יציאתה נגמרה מערב
יציאת רובה נגמרה וכדכרי יוחנן דא"ר יוחנן ביצה שיצאה רובה מערב
יום טוב וחזרה מותרת לאכלה ביום טוב ואיבא דאמר מאי עם יציאתה
נגמרה עם יציאת כולה נגמרה עם יציאת כולה אין אבל רובה לא ולאפוקי
מדר' יוחנן גופא השוחט את התנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות
לאוכלן בחלב ר' יעקב אומר אם היו מעורות בגידין אסורות מאן תנא להא
דת"ר האוכל מנבלת עוף טהור מן השליל של ביצים מן העצמות ומן הגידין
ומן הבשר שנחלש מן החי טהור מן האשכול של ביצים מן הקרקע ובני
מעין או שהמחה את החלב וגמעו טמא מאן תנא מן השליל של ביצים
טהור אמר רב יוסף דלא כרבי יעקב דאי כר' יעקב האמר אם היו מעורות
בגידין אסורות אמר ליה אביי ממאי דלמא עד כאן לא קאמר רבי יעקב
התם אלא לענין אסורה אבל לענין טומאה לא וכי תימא לענין טומאה נקי
נגזור אפוש טומאה הוא ואפוש טומאה מדרבנן לא מפשינן ואיבא דאמרי
מאן תנא מן האשכול של ביצים טמא אמר רב יוסף ר' יעקב היא דאמר
אם היו מעורות בגידין אסורות א"ל אביי ממאי דאשכול מהנד דתליא
באשכול דלמא אשכול גופיה וכי תימא אשכול גופיה מאי למיבא מירי
דהוה אוקרבן ובני מעין דאע"ג דבשר ניהו כיון דאיבא אינשי דלא אכלי
איצטרדין לאשמועינן הכא נמי כיון דאיבא אינשי דלא אכלי איצטרדין
לאשמועינן ת"ר כל שתשמישו ביום יולד ביום כל שתשמישו בלילה נולד
בלילה כל שתשמישו בין ביום ובין בלילה נולד בין ביום ובין בלילה כל
שתשמישו ביום נולד ביום זו תרנגולת כל שתשמישו בלילה נולד בלילה זו
עטלף כל שתשמישו בין ביום ובין בלילה אדם וכל דדמי ליה אמר מר כל
שתשמישו ביום נולד ביום זו תרנגולת למאי נפקא מינה לכדרב מרי בריה
דרב כהנא דאמר רב מרי בריה רב כהנא בדק בקניה של תרנגולין מערב
יום טוב ולא מצא בה ביצה ולמחר השכים ומצא בה ביצה מותרת והלא
בדק אימר לא בדק יפה ואפילו בדק יפה אימר יצתה רובה וחזרה הואי
וכדר' יוחנן איני והא אמר ר' יוסי בן שאול אמר רב בדק בקניה של תרנגולת
מערב יו"ט ולא מצא בה ביצה ולמחר השכים ומצא בה ביצה אסורה התם
בדפסנא מאריא אי הכי דרב מרי נמי אימא מאריא ספנא בראיבא ובר
בהרה בראיבא ובר נמי אימא מאריא ספנא אמר רבינא אמר כל היבא
דאיבא ובר לא ספנא מאריא ועד כמה אמר רב גמרא משמיה ¹⁷דרב כל היבא
דשמעה

דפחיא, כמו דפעיא, הגולדים מן התרנגולת חיה שפועה בלדתה: פשיטא, דמקח טעות הוא דהא כהניא חמר ליה דפחיא: דלריבין,
לשון מנושלות כל לרין כמו לרבת (ויקרא יג) היה וכו': ונפקא מינה, בין מאן דבעי להו לאכילה בין מאן דבעי להו לאפרוחים: למספנא
ליה דביני ביני, להחזיר לו דמי מעלה שנין ביני דפחיא לביעי דשחוטת, ואי בעי להו לאכילה אין המקח בטל דהא בני אכילה ניהו אלא
שאלו יפסי מהם ויחזיר לו דמי מעליות: קא משמע לן, רבי אמי דקתם מאן דבעי ביני דפחיא לאפרוחים בעי להו ואין אלו שנין לו
כלום: דדכרא, שילתן תרנגולת
מתנגולת ולא נתחממה מן הקרקע
לקולטן בלא זכר: דספנא מאריא,
מתחממה בקרקע ויולדת ביצים
ואתן ביצים אין מגדלות אפרוחים:
ספנא, קולטת ביצים כשמתעפרת
בקרקע, וכסמון לקמן אמר כל היבא
דאיבא ובר לא ספנא מאריא כלומר
אינה קולטת ביצים מן הקרקע אלא
מן הזכר, ואינו אלא לשון שפוי
טמוני חול (דברים לג): עם יציאת
רובה נגמרה, ולענין י"ט אמר
דאם יצתה רובה מערב י"ט וחזרה
ביום מעיה וילדתה בלילה מותרת
דהוא לה כאלו נולדה מאתמול:
כדכרי יוחנן, דלמך לקמן הכי: ואי
בעים אומא, רב לאפוקי מדר' יוחנן
אחא ועם יציאתה דקאמר עם יציאת
כולה ולמעוטי יציאת רובה: מעורות,
מחוברות: נבלת עוף טהור, מטמאה
האוכלה לטמא גמדים שהוא לזב
בשעת בליעתה ואין לה טומאת מגע
ומשא ובמסכת נדה (דף נ"א), ילפינן
לה, והאוכל אחד מן הגמדים הללו
ממנה: מן השליל של ביצים, כשהן
כבועין ושלילן וקבועין כשדרה כלומר
האוכל אותם ביצים בעודן מעורין
נגידין: מן הגידין, וקסבר אין נגידין
נעמן טעמיה: שלל, בשמי"ט כמו שלל
של כוכסין (שבת דף מה:), כשר
שפולג מן הפי, לאו נבלה היא: מן
האשכול, מבשר השדרה שהביצים
ארוקים הם: שהמחה את החלב,
התך את השומן וגמעו טמא, ובהעור
והרוטב (חולין דף ק"ב), פריקין והא
אכילה כתיב ביה"ו ואמר רבי שמעון
בן לקיש הנפסי לרבות את השומה
והכא כתיב ונפס אשר תאכל נבלה"ו
וכנבלת עוף טהור מתוקס בת"כ"י:
מאן סנא מן השליל של ביצים טהור,
אלמא לאו בשר הוא דלא כר' יעקב:
אלא לענין אסורא, דאע"ג דלאו
בשר ניהו אסר לה מדרבנן הואיל
וקרובים להיות בשר ואיבא למגור
משום בשר בחלב בשר לענין טומאה
לא דלאו בשר ניהו דלטמו: וכי תימא
לענין טומאה ¹⁸נגזור, דלטמו
מדרבנן כי היבא דגורין לענין
איסורא: אפוש טומאה הוא, דאיבא
הפסד טהרות: ואפוש טומאה

מדרבנן לא מפשינן, ואע"פ שגזור בטומאות במקומות הרבה ליכא למימר הכל נמי נגזור דלא נחא לן דלפשו בטומאות: ואיבא דאמרי,
דאשכול דפחיא הוא משמע ליה לרב יוסף ביצים המעורות בגידין ושלל הוא משמע ליה שאינן מעורות כל כך כמו אומן הגמורות קרובות לנא ביה
קליפה הלבנה שאינם דבקות יפה אלא מעט: מאשכול גופיה, בשר הדבוק כשדרה והביצים ארוקין זו: נולד ביום, נקמותו יולדות ביום:
עטלף, קלבי"א שור"ן בלע"ז: מערב יום טוב, בין השמשות דשוב לא ילדה אלא בלילה: הפשים, קודם עלות השחר, והאי דנקט בדק רבותא
קמ"ל דאע"ג בדק ולא מלא דליכא למתלייה בנולדה בחול אפילו הכי מותרת דסמיכין אברייתא דקתני כל שתשמישו ביום נולד ביום והא
דהאי לא ילדתו בלילה: אימר יפס רובה וחזרה הוא, ואע"ג דמילתא דלא שכיחא היא מנא דפשיטא לן דאיהו יולדת בלילה מלין בה:
בדפסנא מאריא, והיא יולדת אף בלילה: אי הכי, דיש יולדת בלילה: דרב מרי, היכי שריא אימא מאריא ספנא יולדת בלילה יום טוב:
דשמעה

(א) [ומספנא פ"א],
(ב) נכסות ח, (ג) ונכסות
אחא יולד וכן בכל נולד
דכא איהו עם יולד,
(ד) ג"ל רבא פ"ין בריק עב
ט"א וכן הניה עב סה"ד,
(ה) פ"י ישיב מן פירושין
ט"א: (ו) נפסתי כב.,
(ז) [ויקרא ז], (ח) [שם],
(ט) [שם ז], (י) [אחרי פרק
יג].

הנהרות הב"ח

(ה) ר"י דיה וכו' תימא
לענין טומאה נמי נגזור:

גליון הש"ס

גמ' מן השליל של ביצים,
עין ממתן דף ט ט"א
חיה ד"ה בני נבלות:
שם אמר רב נסריא
בשם"ר דרב ג"ל רבא,
ספר הדורין נקדמו' אית
ד':

לענין רש"י

בשמי"א, הולכה ותפיה
מנה, קלבי"א שור"ן,
עטלף.